

ROVARTANI LAPOK

HAVI FOLYÓIRAT

KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A HASZNOS ÉS KÁRTÉKONY ROVAROKRA

XIX. KÖTET.

1912 JANUÁR

1. FÜZET.

Hogyan gyűjtsünk?

Irta: CSIKI ERNŐ.

Nem régen HEIKERTINGER és WAGNER tanulságos czikkeiben¹ foglalkoztak a bogárhálóval való gyűjtéssel és sok megszívlelendő dolgot mondtak el, a mivel foglalkoznunk nem árt.

Gyűjtőink, első sorban bogárgyűjtőink, többnyire a végletekbe esnek. Az egyik a kövek felforgatásában leli legnagyobb örömét, a másiknak a bogárrosta a mindene, a harmadik úgyszólván csak a bogárhálóval gyűjt, a legtöbben pedig csak azt gyűjtik a mi éppen a szemük elé kerül. Ilyen gyűjtési módok mellett azután esodálkoznak, hogy bizonyos fajok sohse kerülnek gyűjtőüvegükbe, sőt hogy tovább menjünk saját megszokott gyűjtésmódjokkal még sok olyan fajt se tudnak megtalálni, melyet különben csak az ő kedvelt gyűjtésmódjokkal lehet gyűjteni.

Ennek leginkább az az oka, hogy egyoldalú gyűjtésmódjuk mellett is nagyon válogatósak, nem gyűjtenek mindenütt, minden helyen, talán mert megszokták, hogy csak hagyományos helyeiken évről-évre mindig ugyanazokat az állatokat keressék. Az bizonyos, hogy egyes helyek felette gazdag zsákmányt nyújtanak, amellet azonban a kevésbé kecsegtető helyeket is fel kell keresnünk, mert sokszor éppen ezek lehetnek valamely speeziális faj lakóhelyei.

Nálunk a gyűjtők legnagyobbbrészt a bogárhálóval való gyűjtés kedvelői, emellet aztán elhanyagolják a többi gyűjtési módot, pedig a bogárhálóval való gyűjtést is csak úgy minden terv nélkül végzik. Nem az a fő, hogy a mikor a rétek a legszebb virágpompában díszlenek, hogy akkor vegyük csak elő hálónkat és azokat

¹ FR. HEIKERTINGER: Zur Praxis des Käferfanges mit dem Kätscher. I. Über Sammelzeit. (Wiener Entom. Zeitg. XXX, 1911, p. 227—233); II. Über Sammelorte. (U. o. p. 247—261).

² H. WAGNER: Zur Kätschertechnik. (Einige kleine Zusätze zu F. Heikertingers, Praxis des Käferfanges mit dem Kätscher). (U. o. XXX, 1911, p. 263—268).

irgalmatlanul végigkaszáljuk, vagy a mikor látjuk, hogy mindig csak ugyanazokat a közönséges fajokat gyűjtjük, a gyűjtéssel egyáltalában felhagyjunk.

A bogárhálóval való gyűjtésnél sok mindenre kell figyelemmel lenni. Elsősorban tájékozódniunk kell a vidék növényzetéről, sőt ismernünk kell a növényeket, hogy bizonyos fajokat a tápnövényükön kereshessünk fel. Ismernünk kell a vidék földtani viszonyait, mert hiába keressük állatunkat tápnövényén, ha az nem áll megfelelő talajon, mert az állatnak szüksége van olyan tápanyagra, melyet növénye csak megfelelő talajon nyújthat neki. Figyelniünk kell a növényzet összetételére, csoportosulására, a talaj száraz vagy nedves voltára, a hely konfigurációjára. Mindezek mellett nem elegendő, ha pl. tudjuk, hogy állatunk ezen és ezen a növényen található, ha a növény meszes talajon áll, ha a talaj emellett vizenyős stb., mert tudnunk kell azt is, hogy melyik időben (hónap, hét vagy nap) és a nap melyik szakában, de az is fontos, hogy a növény melyik részén keressük. Előfordul pl. hogy tudjuk a faj pontos termőhelyét, tápnövényét, előfordulásának idejét stb., mindamelllett a legszorgalmasabb kaszálás sem eredményez egyetlen példányt vagy legfeljebb egynéhányat. Sok esetben ugyanis csak a növények felső részét kaszáljuk le hálónkkal, a keresett állat pedig a legalsó leveleken vagy azok alatt található. Nagyon fontos a nap szaka is, hogy mikor található a keresett faj, mert némely faj kora reggel található csak, amikor a növényzetet még harmat fedi, ilyenkor nem kell sajnálni, hogyha a háló vizes lesz, de a háló vizes tartalmának nehezebb átnézésétől sem kell idegenkedni. Van sok faj, melyet hiába keressünk egy bizonyos helyen, pedig ha ugyanazt a helyet akár csak rövid idő múlva, egy elvonult záporosó után újból végigkaszáljuk, a vizes növényzeten esetleg százával gyűjthetjük az állatot. A mint ebből láthatjuk sok faj csak vizes növényzetről gyűjthető. Más fajok csak a késő délelőtti vagy a déli órákban kerülnek elő, mások bevárják a naplemente idejét, sőt egyesek csak az éjjeli órákban kerülnek elő. Van nem egy ritkának vélt bogárfaj, melyből csak kivételesen gyűjthetünk egy-egy példányt, pedig ha lámpavilágítás mellett kaszáljuk le éjjel termőhelyén a növényzetet, nem egyszer százszámra gyűjthetjük össze. Nem kell idegenkedniünk a nyári kiszáritotta, száraz növényzettől sem, mert sok faj éppen a rétek üde növényzetében fejlődik és már csak a mikor a nyári meleg már kiszáritotta a növényzetet, kerülnek arra mint kifejlődött állatok. Tehát vegyük általános szabálynak, hogy a bogárhálóval a legkoraibb tavasztól a legkésőbb ősziig gyűjtsünk mindenütt, emellett részésítsük figyelemben nemcsak a szépen virágzó növényzetet, hanem a legegyszerűbb gyom, a kibuvó levél, a tüskés bogáncs, a száraz kóró,

a szemétdomb ruderalis növényzete stb. mind képezze figyelmünk tárgyát. Végül még megemlítendő, hogy annak sincs értelme, ha buzgón végigkaszáljuk a gyűjtőterületet, mert az ilyen gyűjtés mellett okulni nem igen fogunk, nekünk úgyszólván minden egyes növényfajt külön-külön kell figyelmünkbe vennünk, mert csak így fogjuk a különböző körülmények között élő fajokat megtalálni. Itt sem kell válogatnunk a nedves, vizes vagy száraz átrostálendő anyag között, mert ha a hely nem is felel meg, legalább meg kell győződni arról, hogy ott tényleg nincsen semmi és akkor sohse fogjuk később sajnálni, hogy még meg se kíséreltük azon a helyen a gyűjtést. Szóval akármilyen gyűjtési módot alkalmazunk, sohse legyünk válogatósak, a bogárhálóval vizsgáljunk meg minden növényt, a rostával minden megrostálható anyagot rostáljunk át, a legkisebb heverő kő alatt épúgy keressünk állatot mint az óriási alatt stb.

Ha mindenre tekintettel leszünk, figyelmünket mindenre és mindenfelé fordítjuk, nemcsak gyűjtésünk eredményével leszünk megelégedve, gyűjteményünk nem egy hézagát fogjuk szép sorozatokkal kitölthetni, hanem betekintést nyerünk az állatok ökológiai viszonyaiba, beletekinthetünk az állatok érdekes és legtöbb esetben ismeretlen életviszonyaiba, a mivel a természet ezer és ezer titkának megismerésével, az iránta való szeretetünk és érdeklődésünk is növekedni fog.

Új bogarak Trencsén-vármegyéből.

Irta: LACZÓ JÓZSEF.

Alábbiakban néhány újonnan felfedezett bogárfajváltozatot és egy új fajt akarok leírni, melyek nemcsak megyénk, hanem hazánk faunáját is hivatvák gazdagítani.

1. *Bradycellus harpalinus* SERV. var. *Csikii* LACZÓ, nov. var.

A typo differt: corpore toto aterrimo, elytris postice latoribus, pronoto elytrisque haud ferrugineo-marginatis.

Hungariae septentr.-occid.: pagus Péhó (Com. Trencsén)

Olyan mint a törzsfaj, teste azonban egészen fekete, az előtor hátán és a szárnyfedőkön sárgás-barna szegély nélkül, a szárnyfedők hátul pedig szélesebbek.

Előfordul Péhó környékén Trencsén-vármegyében.

Ezt az új fajváltozatot CSIKI ERNŐ nemzeti múzeumi őr tisztelőtére nevezteti el.

2. *Notoxus Szalavszkyi* LACZÓ, n. sp.

N. militi SCHM. affinis, sed differt: corpore angustiore; cornu pronoti brevior et proportionaliter latiore, lateribus tantum dentibus duobus apice rotundatis armatis, basi nodoso; pronoto elytrisque subtilissime punctatis et supra pilis brevioribus, magis tenuibus, corpori adjacentibus; elytris aliter ornatis: macula dilute flavo-testacea humerali majore, fascia mediana angustiore et ad suturam interrupta, utrinque ramum usque ad partem quartam anteriorem et suturam attingentem emittente; fascia anteapicali usque ad marginem lateralem producta, lateribus oblitterata est. Long. 4 mm.

Hungaria sept.-occ. pagus Bolesó (Com. Trencsén).

Notoxus Szalavszkyi n. sp.

(DR. SZABÓ JÓZSEF rajza nyomán).

A *N. miles* SCHM. közeli rokona, de attól a következő jellemző tulajdonságai alapján könnyen megkülönböztethető: teste karecsúbb, az előtor szárvszerű nyulványa rövidebb és aránylag szélesebb, oldalt két kerekített fogacskával fegyverzett, tövén pedig dudorosan kiemelkedő; az előtor háta és a szárnyfedők nagyon finoman pontozottak és felületüket finomabb, rövidebb és testhezsimuló szőrűzet fedi, továbbá a szárnyfedők világos sárgás-barna rajzolata is más: a vállfolt nagy, a varrat mellett megszakított keskeny középső harántesík be- és előre felé egy az elülső negyedéig terjedő és a varraton érintkező ágat bocsát ki, a csúcs előtti harántesík pedig kissé elmosódottan az oldalszegélyig terjed. Hossza 4 mm.

Előfordul Trencsén-vármegyében, Bolesó környékén.

Ezt az új fajt SZALAVSZKY GYULA, v. b. t. t., Trencsén vármegye főispánja, a ki a trencsénmegyei múzeum létesítése körül kiváló érdemeket szerzett, tiszteletére neveztem el.

3. *Orsodaene cerasi* L. ab. *Horváthi* LACZÓ, nov. ab.

Ab. *glabratae* PANZ. similis, sed differt: elytris utrinque macula subbasali flavotestacea ornatis.

Hungaria sept.-occ.: pagus Bolesó (Com. Trencsén).

Olyan mint az ab. *glabrata* PANZ., feje és előtora sárgás-vörös, a szárnyfedők pedig feketék, de mindegyiknek töve mögött egy-egy sárgás-barna folt van.

Előfordul Bolesó környékén (Trencsén-vármegye).

Ezt az új fajváltozatot DR. HORVÁTH GÉZA nemzeti múzeumi osztályigazgató tiszteletére neveztem el.

4. *Crioceris asparagi* L. ab. *Brancsik* LACZÓ, nov. ab.

A typo differt: elytris flavis, macula humerali, sutura et fascia transversa postica viridi-coeruleis.

Hungaria sept.-occ.: pagus Bolesó (Trencsén-vármegye).

A törzsfajtól abban tér el, hogy a szárnyfedők sárga színe erősen tért foglal, úgy hogy csak egy-egy vállfolt, a varrat és a rövid hátsó harántesík zöldes-kék.

Előfordul Bolesó környékén (Trencsén-vármegye.)

Ezt az új fajváltozatot DR. BRANCSIK KÁROLY, kir. tanácsos, megyei főorvos, tiszteletére neveztem el.

Magyarország pillangói.

Irtá: † A. AIGNER LAJOS.

XL.

VII. CSALÁD: HESPERIIDAE.

Ez a család jól megkülönböztetett csoportot alkot, melynél különösen a szárnytartás a többi pillangótól lényegesen elütő, egyesek (pl. *Thanaos Tages*) nyugalomban fedélszerűen összehajtván tartják.

Az idetartozó pillangók feje nagy, homloka széles és gömbalakú szemük nagy. A szem és a csáp között hajpamat van, a csáp hosszú, fokozatosan megvastagodott, bunkója a végén kihegyezett, orsószerű. Mind a hat láb jól kifejlődött, az elülső lábszár nyujtványnyal, a hátsó két pár tüskével fegyverzett. A hátsó szárny elülső szegélye mentén mindig megvastagodott.

A hernyó orsóalakú, finoman szőrözött. Többnyire összeszótt levelek közt él és fűszálak vagy levelek közt laza szövődékben alakul át. A báb legtöbb esetben megnyult és szövődékében farával és áthúzott fonállal megerősített.

Ebből a családból a palearktikus tájban 13 nem él, melyek közül Magyarországon nyolcz fordul elő, utóbbiakat következőképen választhatjuk szét.

A nemek meghatározó kulcsa:

1.	A rojt nem tarkázott	2
—	A rojt feketével tarkázott	7
2.	A potroh megnyult, a hátsó szárny zugát jóval meghaladja	3
—	A potroh rövid, a hátsó szárny zugán nem vagy alig terjed túl	4
3.	A csáp rövid, bunkója hosszúkás, az elülső szárny középsejtje egyenesen lezárt.	1. <i>Heteropterus</i> .
—	A csáp az elülső szárny félhosszát éri el, bunkója vastag, hirtelen kihegyezett, mindkét szárny középsejtje nagy, meg lehetős egyenesen lezárt.	2. <i>Pamphila</i> .
4.	A felület vöröses-sárga	5
—	A felület sötétbarna vagy szürke	6
5.	A csáp bunkója röviden kihegyezett, a tapogató utolsó íze felálló, meg lehetős karcsú.	3. <i>Adopaea</i> .
—	A csáp bunkója hosszúkás, hegye vékony, kampószerűen lehajló.	4. <i>Augiades</i> .
6.	Az elülső szárny kihegyezett; a csáp rövid, hirtelen megvastagodott, bunkója hosszúkás, hajlított.	5. <i>Parnara</i> .
—	Az elülső szárny lekerekített. A csáp az elülső szárny félhosszát éri el, bunkója megnyult orsóalakú, kissé hajlított.	8. <i>Thanaos</i> .
7.	A csáp bunkója tojásforma; a tapogató a homlokot szemhosszal túlhaladja. Az elülső szárnyon üvegszerű foltok vannak, a hátsó szárny fogazott.	6. <i>Carcharodus</i> .
—	A csáp bunkója hosszúkás, kissé hajlított, csúcsa lekerekített. Az elülső szárny fehér foltokkal díszített, a hátsó szárny nem fogazott.	7. <i>Hesperia</i> .

1. nem : *Heteropterus* Dum.

A csáp rövid, bunkója hosszúkás, az elülső szárny középsejtje egyenesen lezárt, az elülső lábszáron nincsen nyujtvány, a potroh hosszú, a hátsó szárny zugát meghaladja.

A hernyó fűféléken él. A báb nyulánk, elül kissé szögletes.

A palearktikus tájban két fajja él, melyek közül az egyik hazánkban is előfordul.

1. *Heteropterus Morpheus* PALL.

PALLAS, Reisen in versch. Prov. d. russ. Reiches. I. 1771, p. 471. — *Steropes* SCHIFFERMILLER & DENIS, Syst. Verz. d. Schmetterl.

d. Wiener Gegend. 1776, p. 160. — ESPER, Die europ. Schmetterl. in Abbild. t. 41, f. 1, t. 80, f. 4. — *Aracanthus* FABRICIUS, Genera Insectorum. 1777, p. 271. — *speculum* SCHRANK, Fauna Boica. II, 1, 1801, p. 161.

A szárnyak sötétbarnák, az elülső szárny csúcsa előtt néhány világos-sárga foltal. Alul az elülső szárny barna, csúcsa sárgaszélű, előtte néhány sárga foltal, a hátsó szárny sárga, feketés-barna keretű fehéres-sárga tojásforma foltokkal. A nőtények felül kissé világosabbak. Kifeszítve 32—35 mm.

Hazánkban elterjedt, de aránylag kevés helyen figyelték meg és úgylátszik a tengermelléken és a Balkán-félsziget nyugati részében egyáltalában nem fordul elő. Különösen erdei nedves réteken vagy állóvizek körül június közepétől július végéig nem ritka. Repülése lomha, ugrásszerű.

Kevéssé változó faj, de akad ritkán oly példány, a melyen az elülső szárny sárga foltjai hiányzanak vagy olyan példány, amelyen a foltok megnagyobbodtak. A nőtény hátsó szárnyán némelykor több folt mutatkozik, ritkán pedig a nőtény teste sárgás.

A hernyó zöld, apró fekete szemölcsessel sűrűn borított, hátán világosszélű fekete és oldalt sárgás vonal fut végig. Hossza 25 mm. A báb elül kissé szögletes, színe halványzöld, feje vöröses.

Hazai termőhelyei: Budapest VI. 10—VII. 20, Pészér, Nagyvárad, Püspöktördő, Pécs VI. 29—VII. 29, Csákvár, Szaár, Csolnok, Sopron VII—VIII, Pozsony VII, Kocsócz, Kolozsvár, Baziás VI. 24, Vrdnik, Vinkovce.

A szomszéd országok közül Alsó-Ausztriában (június—július) és Galicziában fordul elő.

Elterjedési köre Kasántól Kisázsiaiig és Páristól Koreáig nyúlik.

2. nem: *Pamphila* Wats.

(*Carterocephalus* LED.)

A csáp felényi oly hosszú mint az elülső szárny, bunkója vastag, hirtelen kihegyezett. Mindkét szárny középséjé nagy és meglehetősen egyenesen lezárt. A potroh hosszú, sűrűn szőrös. Az elülső lábszáron nincsen nyulvány.

A hernyó hengeres, finom szőrökkel fedett, feje gömbalakú. Többnyire fűféléken található. A báb hosszúkás, csáphüvelye hegyesen megnyújtott.

A palearktikus tájban 8 faja él, melyek közül kettő hazánkban is előfordul.

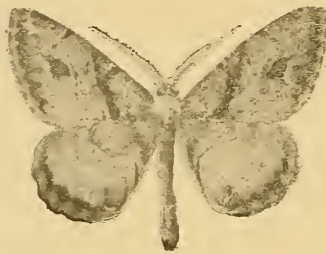
Új lepkefajváltozat Trencsén-vármegyéből.

Irta: DR. PAZSICZKY JENŐ.

1911. évi július 30-án a hegyvidékünkön is elég gyakori *Boarmia maculata* STGR. var. *Bastelbergeri* HIRSCHKE fajváltozatot gyűjtván, akadt közte egy olyan példány, mely megérdemli, hogy azt külön név alatt ismertessem. A lepke leírását a következőkben adom.

Boarmia maculata STGR. var. *Bastelbergeri* HIRSCHKE
ab. *nigromarginata* PAZSICZKY, nov. ab.

Var. *Bastelbergeri* HIRSCHKE similis, sed differt: alis latius nigromarginatis.

(PAZSICZKY SÁNDOR rajza nyomán).

A var. *Bastelbergeri*-hez közel álló, színezése azonos, rajza is nagyjában egyező, de valamivel kisebb, elülső szárnya kissé kerekített, külső szegélye jobban kidomborodó, hátsó szárnya pedig szélesebb. Az elülső szárnyon a belső harántsáv egybeolvad a középső sávval, egy felül befelé hajló Y-t alkotva; a külső szegélyen, a hullámvonal és a rojtok között egy eléggé széles és éles hullámos fekete szegélyszáv húzódik végig, melynek leghosszabb nyulványa közvetlenül a nagy fekete szemfolt mögött fekszik. Ez a szegélyszáv a hátsó szárnyon is folytatódik, itt azonban jóval szélesebb, enyhébben hullámos és az alsó oldalon is átlátszik, a középsáv elmosódott. Alul az elülső szárny jóval sötétebb mint a var. *Bastelbergeri*-nél, a külső szegély közepén világos folt nélkül, hanem helyette egy világos, kifelé álló, öblös félhold van jelen; a hátsó szárnyon egy a farzug felé keskenyedő sötét szegélyszáv húzódik végig.

Előfordul a trencsénvármegyei Drétoma községhez tartozó Zsljab-hegy erdővágásaiban.

Az új fajváltozat nevét a szárnyak sajátos szegélyszávjáról, mely a lepkének jellemző és emellett szép külsőt kölcsönöz, vettem.

Különfélék.

A Magyar Nemzeti Múzeum rovargyűjteményének gyarapodása 1910-ben. A Nemzeti Múzeum nem régen megjelent 1910. évi jelentése szerint a rovargyűjtemény 39,407 példánnyal gyarapodott, ebből ajándék 3756, vétel 25,037, csere 112 és gyűjtés 10,492 példány. Ez a szám az egyes rovarrendek szerint következőleg oszlik meg: *Hymenoptera* 5343, *Coleoptera* 16,253, *Lepidoptera* 6791, *Diptera* 5434, *Neuroptera* 254, *Orthoptera* 228 és *Hemiptera* 5104 példány. 1910-ben a múzeum tisztviselői közül DR. HORVÁTH GÉZA osztályigazgató Békés-, Bihar-, Borsod-, Hont-, Pest- és Temesmegyében, DR. KERTÉSZ KÁLMÁN ör Brassó-, Pest- és Szebenmegyében, CSIKI ERNŐ ör Brassó-, Pest-, Szeben- és Torontálmegyében, DR. SOÓS LAJOS segédőr a Nagy-Alföldön és SCHMIDT ANTAL segédőr Pest-, Szepes-, Szolnok-Doboka- és Zemplénmegyében gyűjtött a múzeum gyűjteményeinek gyarapítására rovarokat. A rovargyűjtemény újból való modern felállítását a tisztviselői kar serényen folytathatta.

CSIKI.

Irodalom.

Horváth Géza: *Annales historico-naturales Musei Nationalis Hungarici.* — A Magyar Nemzeti Múzeum természetrajzi osztályainak folyóirata. IX. kötet, Budapest, 1911; 612 l., 16 táblával.

A Magyar Nemzeti Múzeum természetrajzi folyóiratának vas-
kos múlt évi kötete, mint eddig is, számos rovar-
tani tárgyú cikket tartalmaz, melyek részben a múzeum tisztviselőinek, részben külföldi szakembereknek a Nemzeti Múzeum anyagáról írott cikkei. A kötetet DR. HORVÁTH GÉZA szerkesztő „Nomenclature des familles des Hémipteres“ című tanulmánya vezeti be, melyben a félszárnyú rovarok családjainak egyedül helyes és használandó latin nevét igyekszik az összes irodalmi kútforrások fölhasználásával, a prioritás elve alapján megállapítani. Erre nagy szükség volt, mert az utolsó években a családok elnevezésében alapos felforgatást okoztak egyes szerzők, különösen pedig a közelmúltban elhunyt angol KIRKALDY. Hogy csak egy-két példával szolgáljak, így pl. a régi *Pentatomidae* név helyett KIRKALDY nyomán a *Cimicidae*, *Coreidae* helyett *Lygaeidae*, *Lygaeidae* helyett *Myodochidae* majd *Geocoridae*, *Cimicidae* helyett *Clinocoridae* stb. nevek kezdtek tért foglalni, a mi persze óriási zavart kezdett okozni, mert ha pl. valaki egy *Lygaeidáról* írt, nem tudtuk, vajjon bodobácsféléről vagy *Coreidáról* van-e szó, vagy ha valaki *Cimicidáról* beszélt, nem tudhattuk, hogy a házi poloska családját érti-e alatta vagy a *Pentatomidákat*. A nagy gonddal készült tanulmány

kimutatta a nomenklatura-felforgatójának minden alapot nélkülöző eljárását és végleg tisztázta a kérdést. — TH. BECKER „Chloropidae. Eine monographische Studie. III. Teil: Die indo-australische Region“ című monografiájából ez alkalommal az indo-ausztráliai fajokat tárgyaló részt közli. — DR. ACHILLE GRIFFINI „Nuovi studi sopra diversi Grillaeridi del Museo Nazionale di Budapest“ című cikkében a múzeum néhány Grillaeridájáról értekezik. — A. L. MONTANDON „Deux genres nouveaux d'Hydrocorises“ című cikkében két új vízipoloska-nemet írt le, melyek közül az egyik kiváló hemipterológusunk tiszteletére a *Horváthinia* nevet kapta, a másik nem (*Sagocoris Birói*) BIRÓ LAJOS újguineai gyűjtéséből való. — DR. BOLKAY ISTVÁN „Description of some new Brenthididae“ című cikkében a Brenthidák egy új nemét (*Pseudotaphroderes*), három új fajjal (*Ps. forficatus*, *papuanus*, *formosanus*) írja le. — FRIEDR. HENDEL „Über die Scpedon-Arten der aethiopischen und indo-malayischen Region“ című cikkében ennek a légynemnek monografikus feldolgozását nyújtja. — J. A. ALFKEN „Eine neue ungarische Andrena-Art“ cikkében egy magyarországi új méhfélét ír le *Andrena setigera* név alatt, melyet DR. ZILÁHI KISS ENDRE gyűjtött Hadad-on (Szilágy m.) és Bogsánban. Az új faj az *A. echinulata* PÉR. közeli rokona, melytől főleg abban különbözik, hogy lábfeje és hátsó lábszára, valamint utolsó három csápíze felül fekete. — KUTHY DEZSŐ (Orthoptera nova exotica in Museo Nationali Hungarico asservata) új egyenesszárnyukat ír le (*Eupromachus Mocsáryi*, *Biróella Bolivari*, *Cephalocoema fusca*, *Phlaeoba Horváthi*). — MOCSÁRY SÁNDOR „Insectorum messis in insula Creta a Lud. Biró congregata. II. Hymenoptera: Chrysididae“ cikkében BIRÓ LAJOS 1906. évi krétai gyűjtésének díszdarazsait sorolja fel termőhelyeikkel együtt, mely alkalommal egy új fajt is [*Chrysis (Holochoyris) cretica*] ír le. — PONGRÁCZ SÁNDOR (Insectorum messis . . . stb. III. Pseudoneuroptera et Neuroptera) ugyancsak BIRÓ LAJOS krétai gyűjtésének reczés- és álreczésszárnyú rovarait ismerteti. Ezek között is akadt egy új fajváltozat, a *Calopteryx splendens* var. *cretensis*. — DR. HORVÁTH GÉZA „Miscellanea hemipterologica. I—V“ című cikkében foglalkozik a *Phyllontocheila*-nem afrikai fajaival (újak: *Ph. corticina* és *laminata*), leír egy-egy új *Sirihenea (dimidiata)* és *Saldoidea*-fajt (*armata*) Formosa szigetéről, az *Acanthia pygmaea* REUT. részére új nemet (*Orthophrys*) állít fel, leír egy új Polycetenidát (*Hesperoctenes tarsalis*) Nikaraguából és a preokkupált *Syncrotus* név helyett a *Hemischizus* nevet vezeti be, végül szinonimikai jegyzeteket közöl. — DR. EDOARDO ZAVATTARI „Une nouvelle Guêpe sociale polygame du Brésil“ című cikkében leírja az új *Synoecoides Mocsáryi* nevű darazsat Braziliából. — DR. HORVÁTH GÉZA „Révision des Leptopodides“ címen a Leptopodidae családról értekezik. Újak:

Valleriola moesta (Uganda), *Martinicola* [n. g.] a madagaszkari *Eriano-tus madagascariensis* MARTIN részére és *Cryptoglena* [n. g.] *Leptopus spinosus* ROSSI részére. — THALHAMMER JÁNOS „Empidideicus hungaricus, Dipteron novum ex Hungaria“ című cikkében fenti név alatt egy nagy számban a bácsmegyei Vaskúton gyűjtött legyet ír le. — CARL LUNDSTRÖM „Neue oder wenig bekaunte europäische Mycetophiliden“ című cikkében egyebek mellett magyarországi fajokat is ír le ebből az érdekes légyesaládból, ezek a következők: *Macrocera Kertészi* (Orsova), *Platyura tristis* (Budapest, Börza, Szár, Ugod), *Asindulum brevistre* (Novi), *Brachycampta fissicauda* (Gyón, Budapest), *Br. spathulata* (Mehádia), *Br. pistillata* (Bakony: Szépalma, Brusanje, Orsova, Mehádia), *Trichonta falcata* (Orsova), *Tr. aberrans* (Budapest), *Exechia serpentina* (Gyón); *E. ungulata* (Jaszenák), *Mycetophila formosa* (Jaszenák), *M. curviseta* (Mosunje, Mehádia, Szépalma, Brusanje), *M. longelamellata* (Mehádia), *M. lamellata* (Jaszenák, Mehádia), *M. tuberosa* (Mehádia), *M. tridentata* (Jeselnicza) és *M. limbata* (Budapest). — DR. HORVÁTH GÉZA „Miscellanea hemipterologica. VI—VII.“ cikkében leír külföldi új Asopinákat és kiegészíti a *Schroederia Coreida*-nem leírását. — CHARLES T. BRUES „New Diptera of the Phoridae from Paraguay“ című cikkében feldolgozza azokat a Phoridákat, melyek BÁRÓ BABARCY-NÉ JÓZSA JOLÁN és FIEBRIG gyűjtéseiből kerültek a Nemzeti Múzeumba. — MOCSÁRY SÁNDOR „Species Chrysididarum novae“ cím alatt a Nemzeti Múzeum világhírű Chrytida-gyűjteményéből 45 új fajt ír le, melyek mind idegen világrészekből valók. — O. KRÖBER „Die Thereviden Süd- und Mittel-amerikas“ című tanulmányában ezt a légyesaládot összefoglalóan tárgyalja, a mennyiben Dél- és Közép-Amerika fajait eddig együttesen még nem tárgyalták. A Nemzeti Múzeum anyagán kívül, a legtöbb múzeumi és magángyűjtemény anyaga rendelkezésére állott. — CH. T. BRUES „The Phoridae of Formosa collected by Mr. H. Sauter“. Szerző SAUTER-nek a Nemzeti Múzeumba került Phoridáit dolgozza fel Formosa szigetéről. A 21 gyűjtött faj közül 20 újnak bizonyult. Legérdekesebb ezek között egy szárnyatlan légy, a *Puliciphora Kertészii*. — DR. ACHILLE GRIFFINI „Stenopelmatidi raccolti da L. Biró nella nuova Guinea“ címen néhány újguineai egyenesszárnyúról értekezik, melyek BIRÓ LAJOS gyűjtéséből származnak; ezek közül újak: *Papuaistus Birói* és *Rhaphidophora Kuthyi*. — DR. HORVÁTH GÉZA „Hemiptera nova vel minus cognita e regione palaeartica. II.“ című cikkében számos új fajt ír le a palearktikus tájból és jegyzeteket közöl némely kevésbé ismert fajról. Faunánkból valók: *Aradus discedens* a boszniai Bielo Brdo-ról és *Paramesus tueniatus* a Kis-Balatonról. — CSIKI ERNŐ (Coleoptera nova in Musco Nationali Hungarico. IV.) leír új külföldi Erotylidákat és egy vörös havasi cinczér-fajt (*Rosalia conviva*) Formosa szigetéről. CSIKI.

Edm. Reitter: Zwei neue Coleopteren-Varietäten.
(Wiener Entom. Zeitg. XXX, 1911, p. 291.)

A leírt fajváltozatok közül az egyik magyarországi és pedig a *Mycetophagus quadripustulatus* var. *Winteri*, melyet WINTER JÁNOS Nagyszeben környékén gyűjtött. Ez abban tér el a törzsfajtól, hogy egészen fekete (a fej is), csak a tapogatók, a csápok utolsó íze és a lábak vörösek, a csápok töve barnás-vörös.

CSIKI.

*

Edm. Reitter: Coleopterologische Notizen. (Wiener Ent. Zeit. XXX, 1911, p. 294–295).

Ezekben a jegyzetekben szerző leírja azt a kis bogarat, melyet DIENER HUGÓ múlt évi június elején a Tátrában, Barlangliget környékén, gyűjtött gombáktól ellepett fenyőtörzsön. Szerző a bogarat az Endomychidákhoz tartozó *Agaricophilus* nembe tartozónak vélte és *A. Dieneri* néven írja le. Az egyetlen példány azonban elveszett, lepattant a ragasztócéduláról és nem volt többet megtalálható. Az *Agaricophilus*-nem eddig csak a Kaukázusból volt ismeretes és így érdekes bogárföldrajzi szempontból annak hazánkban való előfordulása, ha beigazolást nyerne az a tény, hogy e faj tényleg *Agaricophilus*.

CSIKI.

Társulati ügyek.

A „Magyar Entomológiai Társaság“ 9. ülése januárius 20-án. —
DR. HORVÁTH GÉZA elnök üdvözlőlvén a nagy számban megjelent tagokat, CSIKI ERNŐ „Néhány érdekes bogárról“ című előadása kapcsán bemutatott néhány a faunánkra és a tudományra nézve új bogarat. Legérdekesebb a *Sátoristyea Meschniggi* REITT. nevű faj, melyet REITTER 1905-ben egy a baranyamegyei Sátoristye mellett gyűjtött példány alapján írt le. A M. Nemzeti Múzeumba DR. KAUFMANN ERNŐ tagtársunk révén került két Simontornyan gyűjtött példány. REITTER az állatot eleinte a testalakja alapján a Mycetophagidákhoz sorolta és csak később utalta a Byturidákhoz. Hogy a kérdéses faj tényleg Byturida, amellet szól az, hogy elülső csípőjén sarkantyút találunk, a lábfejek száma négy, ezek közül a 3. íz nagyon apró és az első két íz hosszú hártvás lebeny van, végül pedig, hogy a karmok tövén erős fog van. Előadó bemutat még négy új bogarat, melyeket LACZÓ JÓZSEF gyűjtött Trencsén vármegyében (leírásukat lásd jelen füzetben), ezek a *Bradycellus harpalinus* ab. *Csikii* LACZÓ, *Notoxus Szalavszkyi* LACZÓ, *Orsodacne cerasi* ab. *Horváthi* LACZÓ és *Crioceris asparagi* ab. *Brancsiki* LACZÓ. Bemutatott továbbá még négy külföldi új fajt, ezek az *Ophonus* (*Parophonus*) *Birói* CSIKI Kréta szigetéről és három közép-afrikai czinczér, neve-

zetesen a *Sternotomis Entzi* és *ugandae* Ugandából és *St. collaris* (FAIRM. i. l.) Gabunból. — Utána SCHMIDT ANTAL „Angol lepkészek kutatásai hazánkban“ című előadásában megemlékezik azokról az angol lepkészekről, a kik 1893 óta Magyarországon jártak és többnyire csak néhány heti itt tartózkodásuk élményeit és lepkészeti eredményeit angol szaklapokban közölték. Mindnyájan kedvesen emlékeznek meg nemcsak szakköreinkről, intézményeinkről, hanem a magyarok páratlan vendégszeretetéről és jóindulatáról, melylyel az idegent fogadják és jó tanácsosal, tettel támogatják. Áttérve az egyes gyűjtőkre említi, hogy 1892-ben W. E. NICHOLSON járt nálunk, a ki kirándulását „A Fortnight's Collecting at Budapest“ cím alatt írta le az „Entomologist“ című folyóiratban (Vol. XXVI, 1893, p. 191—193, 210—212). Utána Miss MARGARET E. FOUNTAINE érdemel említést, a kit a budapesti entomologusok akkori vezető emberei kalauzoltak mindenfelé. Ő „Two Seasons among the Butterflies of Hungary and Austria“ cím alatt számol be kirándulásairól ugyancsak az „Entomologist“-ban (Vol. 31, 1898, p. 281—289). Budapest festői környékén kívül járt Pusztapeszéren is és nem győzi dicsérni ezt a fenséges ősi növényzettel és még eredeti vadságában fennmaradt lepke-eldorádót. Járt Herkulesfürdön, a hol talán utoljára ő fogta a *Pararge Clymene* Esp.-t, legalább tudunkkal azóta senki sem látott egyet sem. Az utána itt járt gyűjtők is ezen a három főhelyen fordultak meg és gyűjtöttek több-kevesebb szerencsével. 1906-ban ALBERT HUGH JONES járt nálunk, a ki „Lepidoptera in Hungary in June“ cím alatt számolt be az „Entomologist's Record“-ban (Vol. 19, 1907, p. 245—247, 281—285). 1908 szeptemberében ALBERT F. ROSA töltött nálunk néhány napot és be is számolt gyűjtéséről ugyancsak az „Entomologist“-ban (Vol. 42, 1909, p. 108—112) „Collecting in Hungary“ című cikkében. Ugyanabban az évben fordult meg nálunk W. G. SHELDON és kísérője Mr. TYLECOTE. SHELDON ezen kirándulása alatt olyan jól érezte magát hazánkban, hogy a következő évben újra eljött és a családját is elhozta. Ő három cikkben számol be kirándulásairól: „The 'Large Copper', its Habits, and One of its Present Haunts“ (Entomologist, Vol. 42, 1909, p. 219—221); „Six Weeks among Hungarian Butterflies“ (Entomologist, Vol. 42, 1909, p. 246—251, 272—276, 302—308); „Notes on some Hungarian and Austrian Butterflies in 1910“ (Entomologist, (Vol. 43, 1910, p. 269—273). Az utolsó cikkben élvezettel olvashatjuk ennek a buvárnak a természetért való rajongását, a mikor leírja látogatását és gyűjtéseit az azóta elhunyt nemeslelkű BR. VÉCSEY ISTVÁN-nál Szadán és GR. TELEKI SÁNDOR-nál a Tátrában. Sheldon felejthetetlen szép emlékekkel távozott körünkől abban a reményben, hogy a mint csak teheti újra visszatér. Legutoljára járt nálunk J. N. KEYNES

cambridgei egyetemi tanár feleségével és fiával (G. L. KEYNES). Ők csak Budapesten és Herkulesfürdön gyűjthettek, mert a peszéri terület akkoriban már mindenki előtt el volt zárva. A két KEYNES „Butterflies in Hungary in 1910“ cím alatt írta le kirándulását az „Entomologist's Record“-ban (Vol. 23, 1911, p. 161—164, 189—193). Bámulatos, hogy ők igazán 1—2 nap alatt milyen szerencsével gyűjtöttek, különösen sok faj nappali pillangó került hamarosan hálójukba. Megemlítendő, hogy az angol lepkészek főleg nappali lepkéket gyűjtenek, mert élvezni akarják a szép természetet és tapasztalatokat akarnak gyűjteni. Még meg kell, hogy említsük N. Ch. ROTHSCHILD ot is, a ki évek óta jár hazánkba, azonkívül gyűjtet az ország különböző vidékein. Ő róla bővebben nem kell megemlékezni, mert gyűjtéseinek eredményéről a „Royartani Lapok“-ban beszámolt, cikkei mindnyájunk előtt ismeretesek. — Az előadás kapcsán felmerült eszmecsere után JABLONOWSKI JÓZSEF alelnök felhívja a társaság tagjainak figyelmét arra, hogy kirándulásaik alkalmával figyeljék meg egyes fajok biológiai viszonyait, mert ezzel sok évszázados tévedés helyreigazításához járulhatnak hozzá. Ilyen pl. a *Polyphylla fullo* hangadása, mert úgy a mint azt ma általában tudjuk és magyarázzuk, t. i., hogy a szárnyfedők és potroh dörzsölése következtében keletkezik, az nem áll, a miről mindenki könnyen meggyőződhetik; helyesen magyarázta ezt különben LANDOIS, a kinek magyarázata azonban nem ment át a köztudatba. Épigy vagyunk a *Xyleborus dispar* lárváinak táplálkozásáról való ismereteinkkel. Ez a lárva pl. nem tágítja a lárvameneteket, nem vesz fel táplálékot a fából, melyben bölcsője fekszik, hanem azokat a gombákat fogyasztja, melyek a lárvamenetek falát borítják, melyekkel már az anyaállat a meneteket megfertőzi, hogy utódjainak legyen miből táplálkozniok. Hogy ez tényleg így van, azt megerősíti a lárva egészen más testalkata, előtestének gyenge volta.

Választmányi ülés 1912. januárius 20-án. — Titkár új tagnak bejelenti DR. KAUFMANN EENŐ orvost (Mecsekszaboles, Baranya vm.), a ki megválasztatik. Titkár előterjeszti a februáriusban tartandó közgyűlés tárgysorozatát. A választmány elhatározza, hogy a közgyűlést februárius 24-én délután 6 órára tüzi ki, továbbá hogy azt a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatósági tanácstermében tartja meg, a közgyűlés utáni rendes ülés programjába pedig két előadást vesz fel. A választmány ezután megállapította a választás alá kerülő tisztviselők (elnök, 1 alelnök, könyvtáros) és választmányi tagok névsorát, melyet a közgyűlésen megválasztásra ajánlani fog. A pénztár megvizsgálására kiküldi DIENER HUGÓ és MIHÓK OTTÓ választmányi tagokat. A pénztáros előterjeszti mult évi zárszámadását és az 1912. évi költségvetési előirányzatot.